

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาวิจัยเรื่อง การดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของสมาชิกโครงการส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียงในชุมชน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structural) กับกลุ่มตัวอย่าง ในการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง จำนวน 305 ราย แล้วนำข้อมูลมาวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป และนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลในรูปตารางประกอบคำบรรยายแบ่งออกเป็น 5 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคลของสมาชิกโครงการส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียงในชุมชนภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน

ตอนที่ 2 การตัดสินใจเข้าร่วมโครงการส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียงในชุมชน

ตอนที่ 3 การปฏิบัติโดยการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

ตอนที่ 4 ผลการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การพึ่งพาตนเอง
5 ด้าน

ตอนที่ 5 ปัญหา และข้อเสนอแนะการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคลของสมาชิกโครงการส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียงในชุมชนภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน

1.1 สภาพข้อมูลพื้นฐานส่วนบุคคล

การศึกษาสภาพข้อมูลพื้นฐานส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง สมาชิกโครงการส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียงในชุมชน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา การเป็นสมาชิกกลุ่มหรือองค์กร ผลการวิเคราะห์ปรากฏผลดังตารางที่ 4.1

ตารางที่ 4.1 สภาพข้อมูลพื้นฐานส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง

n = 305

ข้อมูลส่วนบุคคล	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1. เพศ		
ชาย	98	32.1
หญิง	207	67.9
2. อายุ (ปี)		
41-50	9	3.0
51-60	169	55.4
61-70	123	40.3
71 ขึ้นไป	4	1.3
ค่าต่ำสุด = 45 ค่าสูงสุด = 74 ค่าเฉลี่ย = 59.39 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 5.051		
3. ระดับการศึกษา		
ต่ำกว่าประถมศึกษา	19	6.2
ประถมศึกษา	171	56.1
มัธยมศึกษาตอนต้น	69	22.6
มัธยมศึกษาตอนปลาย หรือ ปวช.	27	8.9
อนุปริญญา หรือ ปวส.	16	5.2
ปริญญาตรี	3	1.0
4. การเป็นสมาชิกกลุ่มหรือองค์กร		
ไม่เป็น	4	1.3
เป็น*		
กลุ่มออมทรัพย์	293	96.1
กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร	164	53.7
กลุ่มวิสาหกิจชุมชน	187	61.3
สมาชิก สพก./แปลงใหญ่	191	62.6
สมาชิก ธกส.	268	87.8

*ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ

จากตารางที่ 4.1 การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพทางสังคมของกลุ่มตัวอย่าง ปรากฏผล ดังนี้

เพศ พบว่ากลุ่มตัวอย่างร้อยละ 67.9 เป็นเพศหญิง และร้อยละ 32.1 เป็นเพศชาย

อายุ พบว่า กลุ่มตัวอย่าง ร้อยละ 55.4 มีอายุอยู่ระหว่าง 51 - 60 ปี รองลงมาร้อยละ 40.3 มีอายุอยู่ระหว่าง 51 - 60 ปี ร้อยละ 3.0 มีอายุระหว่าง 41 - 50 ปี และกลุ่มตัวอย่างส่วนน้อย (ร้อยละ 1.3) มีอายุระหว่าง 71 ปีขึ้นไป โดยมีอายุน้อยที่สุด 45 ปี สูงสุด 74 ปี และมีอายุเฉลี่ย 59.39 ปี

ระดับการศึกษา พบว่า กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 56.1 จบการศึกษาระดับประถมศึกษา รองลงมาร้อยละ 22.6 จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ร้อยละ 8.9 จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย หรือ ปวช. ร้อยละ 6.2 จบการศึกษาต่ำกว่าประถมศึกษา ร้อยละ 5.2 จบการศึกษาระดับอนุปริญญาหรือ ปวส. และกลุ่มตัวอย่างส่วนน้อย (ร้อยละ 1.0) จบการศึกษาระดับปริญญาตรี

การเป็นสมาชิกกลุ่มหรือองค์กร พบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนมาก (ร้อยละ 98.7) เป็นสมาชิกกลุ่มหรือองค์กร และร้อยละ 1.3 ไม่เป็นสมาชิกกลุ่มหรือองค์กร ซึ่งพบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนมาก (ร้อยละ 96.1) เป็นสมาชิกกลุ่มออมทรัพย์ รองลงมาร้อยละ 87.8 เป็นสมาชิก ธกส. ร้อยละ 62.6 เป็นสมาชิก สปก./แปลงใหญ่ ร้อยละ 61.3 เป็นสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชน และ (ร้อยละ 53.7) เป็นสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

1.2 สภาพทางสังคมของกลุ่มตัวอย่าง

การศึกษาข้อมูลพื้นฐานทางสังคมของกลุ่มตัวอย่างประกอบด้วย ขนาดพื้นที่ถือครองทางการเกษตร พื้นที่ทางการเกษตร จำนวนสมาชิกในครัวเรือน จำนวนแรงงานภาคการเกษตรในครัวเรือน การประกอบอาชีพของครัวเรือน รายละเอียดปรากฏในตารางที่ 4.2

ตารางที่ 4.2 สภาพทางสังคมของกลุ่มตัวอย่าง

n = 305

ข้อมูลส่วนบุคคล	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1. ขนาดพื้นที่ถือครองทางการเกษตร (ไร่)		
1 – 5	129	42.3
6 - 10	113	37.1
11 - 15	37	12.1

ตารางที่ 4.2 (ต่อ)

ข้อมูลส่วนบุคคล	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1. ขนาดพื้นที่ถือครองทางการเกษตร (ไร่)		
16 - 20	22	7.2
21 - 30	4	1.3
ค่าต่ำสุด = 1 ค่าสูงสุด = 27 ค่าเฉลี่ย = 7.36		
ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 4.743		
2. พื้นที่ทำการเกษตร*		
ของตนเอง	278	91.1
เช่าผู้อื่น	26	8.5
ผู้อื่นให้ทำการเกษตร โดยแบ่งผลผลิตทางการเกษตร	51	16.7
3. จำนวนสมาชิกในครัวเรือน (คน)		
1 - 2	7	2.3
3 - 4	117	38.4
5 - 6	164	53.8
7 - 8	17	5.5
ค่าต่ำสุด = 1 ค่าสูงสุด = 8 ค่าเฉลี่ย = 4.67		
ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 1.109		
4. จำนวนแรงงานภาคการเกษตรในครัวเรือน (คน)		
1 - 2	193	63.3
3 - 4	106	34.7
5 - 6	6	1.9
ค่าต่ำสุด = 1 ค่าสูงสุด = 6 ค่าเฉลี่ย = 2.48		
ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 0.774		
5. การประกอบอาชีพของครัวเรือน*		
ทำนา	305	100.0
ทำสวน	141	46.2
ทำไร่	95	31.1

ตารางที่ 4.2 (ต่อ)

ข้อมูลส่วนบุคคล	จำนวน (คน)	ร้อยละ
5. การประกอบอาชีพของครัวเรือน*		
เลี้ยงสัตว์	301	98.6
ค้าขาย	59	19.3
รับจ้าง	104	34.1
อื่นๆ (ระบุ) รับราชการ	26	8.5

* ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ

จากตารางที่ 4.2 การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพทางสังคมของกลุ่มตัวอย่าง ปรากฏผลดังนี้

ขนาดพื้นที่การถือครองทางการเกษตร พบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนมาก (ร้อยละ 42.3) มีขนาดพื้นที่การถือครองทางการเกษตรระหว่าง 1 - 5 ไร่ รองลงมาร้อยละ 37.1 มีขนาดพื้นที่การถือครองทางการเกษตร ระหว่าง 6 - 10 ไร่ ร้อยละ 12.1 มีขนาดพื้นที่การถือครองทางการเกษตร ระหว่าง 11 - 15 ไร่ ร้อยละ 7.1 มีขนาดพื้นที่การถือครองทางการเกษตร ระหว่าง 16 - 20 ไร่ และกลุ่มตัวอย่างส่วนน้อย (ร้อยละ 1.3) มีขนาดพื้นที่การถือครองทางการเกษตรระหว่าง 21-30 ไร่ โดยมีพื้นที่การถือครองทางการเกษตรเฉลี่ย 7.36 ไร่

พื้นที่ทำการเกษตร พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนมาก (ร้อยละ 91.1) มีพื้นที่การถือครองทางการเกษตรเป็นของตนเอง รองลงมาร้อยละ 16.7 มีพื้นที่การถือครองทางการเกษตรเป็นของผู้อื่นให้ทำการเกษตร โดยแบ่งผลผลิตทางการเกษตร และกลุ่มตัวอย่างส่วนน้อย (ร้อยละ 8.5) มีพื้นที่การถือครองทางการเกษตรเป็นพื้นที่เช่าผู้อื่น

จำนวนสมาชิกในครัวเรือน พบว่า กลุ่มตัวอย่างมากกว่าครึ่ง (ร้อยละ 53.8) มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือน ระหว่าง 5 - 6 คน รองลงมาร้อยละ 38.4 มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนระหว่าง 3 - 4 คน ร้อยละ 5.5 มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนระหว่าง 7 - 8 คน และกลุ่มตัวอย่างส่วนน้อย (ร้อยละ 2.3) มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือน ระหว่าง 1 - 2 คน โดยมีจำนวนสมาชิกในครัวเรือน ตั้งแต่ 1 คน สูงสุด 8 คน และมีจำนวนสมาชิกในครัวเรือน เฉลี่ย 4.67 คน

จำนวนแรงงานภาคเกษตรในครัวเรือน พบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วน (ร้อยละ 63.3) มีจำนวนแรงงานภาคเกษตรในครัวเรือน ระหว่าง 1 - 2 คน รองลงมา ร้อยละ 34.7 มีจำนวนแรงงานภาคเกษตร

ในครัวเรือน ระหว่าง 3 - 4 คน ร้อยละ 22.0 มีจำนวนแรงงานภาคเกษตรในครัวเรือน ระหว่าง 1 - 2 คน และกลุ่มตัวอย่างส่วนน้อย (ร้อยละ 1.9) มีจำนวนครัวเรือนภาคเกษตรในครัวเรือน

การประกอบอาชีพของครัวเรือน พบว่า ครัวเรือนของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด (ร้อยละ 100.0) ประกอบอาชีพทำนา รองลงมา ร้อยละ 98.6 ประกอบอาชีพเลี้ยงสัตว์ ร้อยละ 46.2 ประกอบอาชีพทำสวน ร้อยละ 34.1 ประกอบอาชีพรับจ้าง ร้อยละ 31.1 ประกอบอาชีพทำไร่ ร้อยละ 19.3 ประกอบอาชีพค้าขาย และส่วนน้อย (ร้อยละ 8.5) ประกอบอาชีพรับราชการ

ตอนที่ 2 การตัดสินใจเข้าร่วมโครงการส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียงในชุมชน

การตัดสินใจเข้าร่วมโครงการส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียงในชุมชนของกลุ่มตัวอย่าง ประกอบด้วย ด้านการประชาสัมพันธ์โครงการ ด้านกิจกรรมโครงการ ด้านประโยชน์ที่จะได้รับการ และด้านความต้องการของเกษตรกร การวิเคราะห์ปรากฏผลดังตารางที่ 4.3 ดังนี้

ตารางที่ 4.3 การตัดสินใจเข้าร่วมโครงการส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียงในชุมชน

n = 305

การตัดสินใจเข้าร่วม โครงการ	ระดับความสำคัญที่มีผลต่อการตัดสินใจ					ค่าเฉลี่ย, ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน	ความหมาย
	5	4	3	2	1		
ด้านการประชาสัมพันธ์ โครงการ						3.94 (1.052)	มาก
1. สื่อสิ่งพิมพ์ต่างๆ	45	112	135	12	0	3.62	มาก
หอกระจายข่าว	(14.8)	(36.7)	(44.3)	(3.9)	(0.0)	(0.795)	
วิทยุชุมชน ฯลฯ							
2. บุคคล ได้แก่ เจ้าหน้าที่	118	155	29	3	0	4.27	มากที่สุด
ส่งเสริมการเกษตร องค์กร	(38.7)	(50.8)	(9.5)	(1.0)	(0.0)	(.670)	
ปกครองส่วนท้องถิ่น							
กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน							
เพื่อนบ้าน							

ตารางที่ 4.3 (ต่อ)

การตัดสินใจเข้าร่วม โครงการ	ระดับความสำคัญที่มีผลต่อการตัดสินใจ					ค่าเฉลี่ย, ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน	ความหมาย
	5	4	3	2	1		
ด้านกิจกรรมโครงการ						3.83 (1.495)	มาก
1. การประชุมชี้แจง โครงการ	43 (14.1)	131 (43.0)	113 (37.0)	18 (5.9)	0 (0.0)	3.60 (.793)	มาก
2. การเรียนรู้จากสื่อ VCD	124 (40.7)	158 (51.8)	22 (7.2)	1 (.3)	0 (0.0)	4.33 (.621)	มากที่สุด
3. กิจกรรมการทำแผน ครัวเรือน และแผนกลุ่ม	35 (11.5)	147 (48.2)	119 (39.0)	4 (1.3)	0 (0.0)	3.70 (.684)	มาก
4. การจัดเวทีแลกเปลี่ยน เรียนรู้ และคัดเลือก คณะกรรมการกลุ่ม	31 (10.2)	146 (47.9)	126 (41.3)	2 (.7)	0 (0.0)	3.68 (.661)	มาก
ด้านประโยชน์ที่จะได้รับ						4.33 (1.633)	มากที่สุด
1. ได้รับความรู้เกี่ยวกับการ ดำเนินชีวิตตามปรัชญาของ เศรษฐกิจพอเพียง	168 (55.1)	115 (37.7)	22 (7.2)	0 (0.0)	0 (0.0)	4.48 (.629)	มากที่สุด
2. ได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้กับ สมาชิกที่มาเรียนรู้ร่วมกัน ทั้งในกลุ่มจังหวัดตนเอง และจังหวัดอื่นๆ	53 (17.4)	126 (41.3)	116 (38.0)	10 (3.3)	0 (0.0)	3.73 (.783)	มาก
3. สามารถนำความรู้ที่ได้ไป ปรับใช้ให้เกิดประโยชน์แก่ ครอบครัว และชุมชน	188 (61.6)	105 (34.4)	12 (3.9)		0 (0.0)	4.58 (.569)	มากที่สุด

ตารางที่ 4.3 (ต่อ)

การตัดสินใจเข้าร่วมโครงการ	ระดับความสำคัญที่มีผลต่อการตัดสินใจ					ค่าเฉลี่ย, ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน	ความหมาย
	5	4	3	2	1		
4. ได้รับสนับสนุน เช่น ความรู้ เอกสารวิชาการ เศรษฐกิจพอเพียง ปัจจัยการ ผลิตด้านการเกษตร การศึกษา ดูงาน	117 (38.4)	144 (47.2)	44 (14.4)	0 (0.0)	0 (0.0)	4.24 (.687)	มากที่สุด
5. ไม่ต้องการย้ายถิ่นฐานเพื่อ ไปประกอบอาชีพ	139 (45.6)	131 (43.0)	35 (11.5)	0 (0.0)	0 (0.0)	4.34 (.675)	มากที่สุด
6. มีรายได้ และอาชีพที่มั่นคง เพื่อเลี้ยงครอบครัวได้อย่าง ยั่งยืน	204 (66.9)	94 (30.8)	7 (2.3)	0 (0.0)	0 (0.0)	4.65 (.525)	มากที่สุด
ด้านความต้องการของ เกษตรกร						4.66 (1.017)	มากที่สุด
1. ต้องการลดภาระหนี้สิน และค่าใช้จ่ายในครัวเรือน	205 (67.2)	88 (28.9)	12 (3.9)	0 (0.0)	0 (0.0)	4.63 (.559)	มากที่สุด
2. มีความสนใจเกี่ยวกับการ ดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญา เศรษฐกิจพอเพียง	209 (68.5)	88 (2.89)	8 (2.6)	0 (0.0)	0 (0.0)	4.66 (.527)	มากที่สุด
3. ต้องการความยั่งยืนและ มั่นคงในด้านอาชีพ	223 (73.1)	76 (24.9)	6 (2.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	4.71 (.495)	มากที่สุด

จากตารางที่ 4.3 การวิเคราะห์การตัดสินใจเข้าร่วมโครงการส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียง ในชุมชนในด้านต่างๆ พบว่า ระดับการตัดสินใจด้านความต้องการของเกษตรกรอยู่ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 4.66) รองลงมาคือด้านประโยชน์ที่จะได้รับอยู่ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 4.33) ด้านการประชาสัมพันธ์โครงการอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.94) และด้านกิจกรรมโครงการอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.83) เมื่อพิจารณารายประเด็นโดยเรียงจากมากไปน้อยปรากฏผล ดังนี้

ด้านความต้องการของเกษตรกร พบว่า ความต้องการความยั่งยืนและมั่นคงในด้านอาชีพมีผลต่อการตัดสินใจเข้าร่วมโครงการในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 4.71) รองลงมาคือมีความสนใจเกี่ยวกับการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง (ค่าเฉลี่ย 4.66) และต้องการลดภาระหนี้สิน และค่าใช้จ่ายในครัวเรือน (ค่าเฉลี่ย 4.63)

ด้านประโยชน์ที่จะได้รับ พบว่า ความต้องการมีรายได้ และอาชีพที่มั่นคง เพื่อเลี้ยงครอบครัวได้อย่างยั่งยืน มีผลต่อการตัดสินใจเข้าร่วมโครงการในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 4.65) รองลงมาคือ กลุ่มตัวอย่างสามารถนำความรู้ที่ได้ไปปรับใช้ให้เกิดประโยชน์ แก่ครอบครัว และชุมชน เช่น การพึ่งพาตนเอง การเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ (ค่าเฉลี่ย 4.58) ได้รับความรู้เกี่ยวกับการดำเนินชีวิตตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (ค่าเฉลี่ย 4.33) ได้รับสนับสนุน เช่น ความรู้ เอกสารวิชาการเศรษฐกิจพอเพียง ปัจจัยการผลิตด้านการเกษตร การศึกษาดูงาน (ค่าเฉลี่ย 4.24) ไม่ต้องการย้ายถิ่นฐานเพื่อไปประกอบอาชีพ (ค่าเฉลี่ย 4.34) และได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้กับสมาชิกที่มาเรียนรู้ร่วมกันทั้งในกลุ่มจังหวัดตนเอง และจังหวัดอื่นๆ (ค่าเฉลี่ย 3.73)

ด้านการประชาสัมพันธ์โครงการ พบว่า การตัดสินใจเข้าร่วมโครงการส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียงในชุมชนด้านการประชาสัมพันธ์ จากบุคคล ได้แก่ เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน เพื่อนบ้าน เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร มีผลต่อการตัดสินใจในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 4.27) และจากสื่อสิ่งพิมพ์ หอกระจายข่าว วิทยุชุมชน อยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 3.62)

ด้านกิจกรรมโครงการ พบว่า การตัดสินใจเข้าร่วมโครงการส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียงในชุมชน การเรียนรู้จากสื่อ VCD มีผลต่อการตัดสินใจในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 4.33) รองลงมาคือ กิจกรรมการทำแผนครัวเรือน และแผนกลุ่ม (ค่าเฉลี่ย 3.70) การจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ (ค่าเฉลี่ย 3.68) และการประชุมชี้แจงโครงการ (ค่าเฉลี่ย 3.60)

ตอนที่ 3 การดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

การศึกษาดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของกลุ่มตัวอย่างประกอบด้วย ด้านความพอประมาณ ด้านความมีเหตุผล ด้านการมีภูมิคุ้มกันที่ดี ด้านความรู้ และด้านคุณธรรม รายละเอียดปรากฏใน ตารางที่ 4.4

ตารางที่ 4.4 การดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

n = 305

การดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	การปฏิบัติ	
	จำนวน	ร้อยละ
ด้านความพอประมาณ		
1. การผลิตเพื่อการบริโภคในครัวเรือน เหลือจากการบริโภคมีการแบ่งปันหรือจำหน่าย เช่น การปลูกพืชผัก การเลี้ยงสัตว์ ฯลฯ	305	100.0
2. การวางแผนจัดการทรัพยากรที่มีอยู่ในครัวเรือน และร่วมจัดทำแผนกลุ่ม เช่น พื้นที่ ทุน และแรงงาน ก่อนทำการผลิต	302	99.0
3. การจัดทำบัญชีครัวเรือน	299	98.0
4. การทำเกษตรอินทรีย์ หรือการทำเกษตรแบบปลอดภัย ลดการใช้สารเคมี	301	98.7
ด้านความมีเหตุผล		
1. การทำกิจกรรมลดรายจ่าย เช่น ปลูกผักกินเอง ทำน้ำยาอเนกประสงค์	305	100.0
2. การเพิ่มรายได้ เช่น การปลูกผัก เลี้ยงสัตว์ หรือการรวมกลุ่มแปรรูปผลิตภัณฑ์เพื่อจำหน่าย	305	100.0
3. การทำกิจกรรมลดต้นทุนการผลิต เช่น การเก็บเมล็ดพันธุ์ไว้ใช้เอง การทำสารชีวภัณฑ์ใช้เอง	305	100.0
4. การจดบันทึกรายรับ-รายจ่าย เพื่อตัดรายจ่ายที่ไม่จำเป็นหรือให้มีความเหมาะสมตามความจำเป็น	276	90.5
5. การช่วยเหลือและแบ่งปันเพื่อนบ้านที่ได้รับความเดือดร้อน	305	100.0
6. การรวมกลุ่มซื้อปัจจัยการผลิต และการรวมกันจำหน่ายสินค้าเพื่อการต่อรองด้านราคา	282	92.5
ด้านการมีภูมิคุ้มกันที่ดี		
1. กิจกรรมกลุ่มมีการลงหุ้น และการออมทรัพย์	305	100.0
2. การใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ที่เหมาะสมกับท้องถิ่นในการผลิต	296	97.0
3. การใช้ทรัพยากรในการผลิตทางการเกษตรที่หลากหลาย ไม่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม	298	97.7
4. การร่วมกลุ่มทำอาชีพเสริมหลังฤดูกาลทำนา หรือเวลาว่างเพื่อเพิ่มรายได้	290	95.1

ตารางที่ 4.4 (ต่อ)

การดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	การปฏิบัติ	
	จำนวน	ร้อยละ
ด้านการมีภูมิคุ้มกันที่ดี		
5. การลดละเลิกอบายมุขต่างๆ เช่น สุรายาเสพติด และการพนัน	290	95.1
6. การมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากร ได้แก่ ป่าไม้ แหล่งน้ำ และทรัพยากรอื่นๆ ในชุมชน	305	100.0
ด้านความรู้		
1. การศึกษาค้นคว้า หาความรู้เพิ่มเติมด้วยตนเอง เช่น วารสารการเกษตร สื่อออนไลน์ หรือการลงมือทดลองฝึกลองดู ฯลฯ	296	97.0
2. การพัฒนาความรู้ด้วยวิธีการเข้ารับการอบรม สัมมนา หรือ ศึกษาดูงานที่หน่วยงานภาครัฐ หรือเอกชนจัดขึ้น	297	97.4
3. การแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับเพื่อนบ้านอยู่เสมอ	305	100.0
4. การใช้ภูมิปัญญามาปรับใช้ในการดำรงชีวิต และถ่ายทอดให้กับบุคคลอื่น เช่น การถนอมอาหาร การลดต้นทุนการผลิต	305	100.0
ด้านคุณธรรม		
1. การดำเนินชีวิตด้วยการปฏิบัติตามหลักคำสอนของศาสนาและขนบธรรมเนียมประเพณีที่ถือปฏิบัติในท้องถิ่น	305	100.0
2. การประกอบอาชีพด้วยความซื่อสัตย์ และสุจริต	305	100.0
3. เคารพกฎ ระเบียบข้อบังคับของชุมชน ส่วนรวม/กลุ่ม และปฏิบัติตามอย่างเคร่งครัด	305	100.0
4. การมีส่วนร่วมในกิจกรรมงานบุญประเพณีที่สำคัญของชุมชน	305	100.0

จากตารางที่ 4.4 การวิเคราะห์การดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของกลุ่มตัวอย่างปรากฏผล ดังนี้

ด้านความพอประมาณ พบว่า กลุ่มตัวอย่างทั้งหมด (ร้อยละ 100.0) ผลิดเพื่อการบริโภคในครัวเรือน เหลือจากการบริโภคมีการแบ่งปัน หรือจำหน่าย เช่น การปลูกพืชผัก การเลี้ยงสัตว์ รองลงมาร้อยละ 99.0 วางแผนจัดการทรัพยากรที่มีอยู่ในครัวเรือน และร่วมจัดทำแผนกลุ่ม เช่น

พื้นที่ ทุน และแรงงาน ก่อนทำการผลิต ร้อยละ 98.7 การทำเกษตรอินทรีย์ หรือการทำเกษตรแบบปลอดภัย ลดการใช้สารเคมี และจัดทำบัญชีครัวเรือน ร้อยละ 98.0

ด้านความมีเหตุผล พบว่า กลุ่มตัวอย่างทั้งหมด (ร้อยละ 100.0) ทำกิจกรรมลดรายจ่าย เช่น ปลุกผักกินเอง ทำน้ำยาอเนกประสงค์ กิจกรรมการเพิ่มรายได้ เช่น การปลูกผัก เลี้ยงสัตว์ หรือการรวมกลุ่มแปรรูปผลิตภัณฑ์เพื่อจำหน่าย กิจกรรมลดต้นทุนการผลิต เช่น การเก็บเมล็ดพันธุ์ไว้ใช้เอง การทำสารชีวภัณฑ์ใช้เอง และการช่วยเหลือและแบ่งปันเพื่อนบ้านที่ได้รับความเดือดร้อน รองลงมา ร้อยละ 92.5 มีการรวมกลุ่มซื้อปัจจัยการผลิต และการรวมกันจำหน่ายสินค้า เพื่อการต่อรองด้านราคา และร้อยละ 90.5 มีการจดบันทึกรายรับ-รายจ่าย เพื่อตัดรายจ่ายที่ไม่จำเป็นหรือให้มีความเหมาะสมตามความจำเป็น

ด้านการมีภูมิคุ้มกันที่ดี พบว่า กลุ่มตัวอย่างทั้งหมด (ร้อยละ 100.0) ทำกิจกรรมกลุ่มมีการการลงหุ้น และการออมทรัพย์ และการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากร ได้แก่ ป่าไม้ แหล่งน้ำ และทรัพยากรอื่นๆ ในชุมชน รองลงมา ร้อยละ 97.7 มีการใช้ทรัพยากรในการผลิตทางการเกษตรที่หลากหลาย ไม่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม ร้อยละ 97.0 มีการใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ที่เหมาะสมกับท้องถิ่นในการผลิต และร้อยละ 95.1 มีการรวมกลุ่มทำอาชีพเสริมหลังฤดูกาลทำนา หรือเวลาว่างเพื่อเพิ่มรายได้ และการลดละเลิกอบายมุขต่างๆ เช่น สุรายาเสพติด และการพนัน

ด้านความรู้ พบว่า กลุ่มตัวอย่างทั้งหมด (ร้อยละ 100.0) ทำการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับเพื่อนบ้านอยู่เสมอ และการใช้ภูมิปัญญามาปรับใช้ในการดำรงชีวิต รองลงมา ร้อยละ 97.4 มีการพัฒนาความรู้ด้วยวิธีการเข้ารับการอบรม สัมมนา หรือ ศึกษาดูงานที่หน่วยงานภาครัฐ หรือเอกชนจัดขึ้น และร้อยละ 97.0 มีการศึกษาค้นคว้า หาความรู้เพิ่มเติมด้วยตนเอง เช่น วารสารการเกษตร สื่อออนไลน์ หรือการลงมือทดลองฝึกทดลองถูก

ด้านคุณธรรม พบว่า กลุ่มตัวอย่างทั้งหมด (ร้อยละ 100.0) การดำเนินชีวิตด้วยการปฏิบัติตามหลักคำสอนของศาสนาและขนบธรรมเนียมประเพณีที่ถือปฏิบัติในท้องถิ่น ประกอบอาชีพด้วยความซื่อสัตย์ และสุจริต เคารพกฎ ระเบียบข้อบังคับของชุมชน ส่วนรวม/กลุ่ม และปฏิบัติตามอย่างเคร่งครัด และมีส่วนร่วมในกิจกรรมงานบุญประเพณีที่สำคัญของชุมชน

เมื่อนำผลการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของกลุ่มตัวอย่าง โดยพิจารณาจำนวนคะแนนที่กลุ่มตัวอย่างตอบปฏิบัติ ปรากฏผลดังตารางที่ 4.5

ตารางที่ 4.5 การดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของกลุ่มตัวอย่าง โดยพิจารณาจากจำนวนคะแนนที่กลุ่มตัวอย่างตอบปฏิบัติ

n = 305

คะแนน	ระดับการปฏิบัติ	จำนวน	ร้อยละ
1 – 8	น้อย	0	0
9 - 16	ปานกลาง	1	0.3
17 - 24	มาก	304	99.7

ค่าต่ำสุด = 16 ค่าสูงสุด = 24 ค่าเฉลี่ย = 10.58
ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 1.278

จากตารางที่ 4.5 พบว่ากลุ่มตัวอย่างเกือบทั้งหมด (ร้อยละ 99.7) มีระดับการปฏิบัติการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และ ร้อยละ 0.3 ปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีการปฏิบัติโดยการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ต่ำสุด 16 คะแนน สูงสุด 24 คะแนน ค่าเฉลี่ย 10.58 คะแนน

ตอนที่ 4 ผลการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การพึ่งพาตนเอง 5 ด้าน

การศึกษาผลการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การพึ่งพาตนเอง 5 ด้าน โดยวิเคราะห์ก่อนและหลังเข้าร่วมโครงการ ดังนี้

4.1 ด้านเทคโนโลยี ผลการศึกษาการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การพึ่งพาตนเองด้านเทคโนโลยีของกลุ่มตัวอย่าง มีรายละเอียด ดังตารางที่ 4.6

ตารางที่ 4.6 การดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การพึ่งพาตนเอง ด้านเทคโนโลยี

n = 305

ประเด็น	ก่อนเข้าร่วมโครงการ		หลังเข้าร่วมโครงการ		Sig.
	ค่าเฉลี่ย, ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน	ความหมาย	ค่าเฉลี่ย, ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน	ความหมาย	
ด้านเทคโนโลยี	2.86 (1.284)	ปานกลาง	4.23 (.761)	มากที่สุด	
1. การนำเทคโนโลยีมาช่วยในการลดต้นทุน	2.98 (.872)	ปานกลาง	3.65 (.519)	มาก	.000
2. การมีส่วนร่วมในการเรียนรู้และถ่ายทอดเทคโนโลยีภายในชุมชน	2.65 (.794)	ปานกลาง	4.60 (.511)	มากที่สุด	.000
3. การนำภูมิปัญญามาปรับใช้ในวิถีประจำวัน	2.97 (.673)	ปานกลาง	4.46 (.499)	มากที่สุด	.000

จากตารางที่ 4.6 การดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การพึ่งพาตนเองด้านเทคโนโลยี พบว่า

ก่อนเข้าร่วมโครงการกลุ่มตัวอย่างมีการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสู่การพึ่งพาตนเองด้านเทคโนโลยี ในภาพรวมระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 2.86) และเมื่อพิจารณาตามประเด็นต่างๆ พบว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การพึ่งพาตนเองด้านเทคโนโลยี ในระดับปานกลางประเด็นการนำเทคโนโลยีมาช่วยในการลดต้นทุน เช่น การตรวจวิเคราะห์ดิน การผสมปุ๋ยใช้เองตามค่าวิเคราะห์ดิน การทำปุ๋ยหมัก การทำเกษตรดีที่เหมาะสม (ค่าเฉลี่ย 2.98) รองลงมาคือ การนำภูมิปัญญามาปรับใช้ในวิถีประจำวัน เช่น การทอผ้า การย้อมผ้าจากวัสดุธรรมชาติ การใช้สมุนไพรรักษาโรค การทำการเกษตรแบบดั้งเดิม ลดการใช้สารเคมี (ค่าเฉลี่ย 2.97) และการมีส่วนร่วมในการเรียนรู้และถ่ายทอดเทคโนโลยีภายในชุมชน เช่น การทำปุ๋ยชีวภาพ การผลิตและขยายสารชีวภัณฑ์ เช่น ไตรโคเดอร์มา บีวเวอร์เรีย อยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 2.65)

หลังเข้าร่วมโครงการกลุ่มตัวอย่างมีการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสู่การพึ่งพาตนเองด้านเทคโนโลยี ในภาพรวมระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 4.23) และเมื่อพิจารณาตามประเด็นต่างๆ พบว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การ

พึ่งพาตนเองด้านเทคโนโลยี ในระดับมากที่สุดประเด็นการมีส่วนร่วมในการเรียนรู้และถ่ายทอดเทคโนโลยีภายในชุมชน เช่น การทำปุ๋ยชีวภาพ การผลิตและขยายสารชีวภัณฑ์ เช่น ไตรโคเดอร์มา บิวเวอร์เรีย (ค่าเฉลี่ย 4.60) รองลงมาคือการนำภูมิปัญญามาปรับใช้ในชีวิตประจำวัน เช่น การทอผ้า การย้อมผ้าจากวัสดุธรรมชาติ การใช้สมุนไพรรักษาโรค การทำการเกษตรแบบดั้งเดิม ลดการใช้สารเคมี (ค่าเฉลี่ย 4.46) และการลดต้นทุน เช่น การตรวจวิเคราะห์ดิน การผสมปุ๋ยใช้เองตามค่าวิเคราะห์ดิน การทำปุ๋ยหมัก การทำเกษตรดีที่เหมาะสม (ค่าเฉลี่ย 3.65)

ซึ่งเมื่อนำมาทดสอบค่าเฉลี่ยในประเด็นต่างๆ ก่อนเข้าร่วมโครงการและหลังเข้าร่วมโครงการ พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การพึ่งพาตนเอง ในด้านเทคโนโลยีมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

4.2 ด้านเศรษฐกิจ ผลการศึกษาการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การพึ่งพาตนเอง ด้านเศรษฐกิจของกลุ่มตัวอย่างมีรายละเอียด ดังตารางที่ 4.7

ตารางที่ 4.7 การดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การพึ่งพาตนเอง ด้านเศรษฐกิจ

N = 305					
ประเด็น	ก่อนเข้าร่วมโครงการ		หลังเข้าร่วมโครงการ		Sig.
	ค่าเฉลี่ย, ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน	ความหมาย	ค่าเฉลี่ย, ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน	ความหมาย	
ด้านเศรษฐกิจ	2.70	ปานกลาง	4.51	มากที่สุด	
	(1.034)		(1.23)		
1. มีการผลิตเพื่อบริโภคในครัวเรือน และแบ่งปันเพื่อนบ้าน หากเหลือก็ จำหน่าย	3.65 (.519)	มาก	4.69 (.463)	มากที่สุด	.000
2. แปรรูปผลผลิตทางการเกษตรไว้ บริโภค	2.93 (.306)	ปานกลาง	4.45 (.600)	มากที่สุด	.000
3. จัดบัญชีครัวเรือน รายรับ – จ่าย การวางแผนการใช้จ่ายเงิน การลดหนี้ และออมเงินในครัวเรือน	2.13 (.614)	ปานกลาง	4.33 (.657)	มากที่สุด	.000
4. ประกอบอาชีพเสริมเพิ่มรายได้แก่ ครอบครัว	2.11 (.582)	ปานกลาง	4.58 (.513)	มากที่สุด	.000

จากตารางที่ 4.7 การดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การพึ่งพาตนเองด้านเศรษฐกิจ พบว่า

ก่อนเข้าร่วมโครงการกลุ่มตัวอย่างมีการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสู่การพึ่งพาตนเองด้านเศรษฐกิจ ในภาพรวมระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 2.70) และเมื่อพิจารณาตามประเด็นต่างๆ พบว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การพึ่งพาตนเองด้านเศรษฐกิจในระดับมากในประเด็นการผลิตเพื่อบริโภคในครัวเรือนและแบ่งปันเพื่อนบ้าน หากเหลือก็จำหน่าย เช่น การปลูกผัก การเลี้ยงไก่ การเลี้ยงปลา (ค่าเฉลี่ย 3.65) รองลงมาคือแปรรูปผลผลิตทางการเกษตรไว้บริโภค เช่น การแปรรูปปลา การแปรรูปข้าว การแปรรูปหน่อไม้ และผลผลิตอื่นๆ ในชุมชน (ค่าเฉลี่ย 2.93) จัดบัญชีครัวเรือน รายรับ – จ่าย การวางแผนการใช้จ่ายเงิน การลดหนี้และออมเงินในครัวเรือน (ค่าเฉลี่ย 2.13) และประกอบอาชีพเสริมเพิ่มรายได้ในแก่งครอบครัว เช่น การรวมกลุ่มแปรรูปผลผลิตทางการเกษตรเพื่อจำหน่าย อยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 2.11)

หลังเข้าร่วมโครงการกลุ่มตัวอย่างมีการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสู่การพึ่งพาตนเองด้านเศรษฐกิจ ในภาพรวมระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 4.51) และเมื่อพิจารณาตามประเด็นต่างๆ พบว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การพึ่งพาตนเองด้านเศรษฐกิจ ในระดับมากที่สุดประเด็นการผลิตเพื่อบริโภคในครัวเรือนและแบ่งปันเพื่อนบ้าน หากเหลือก็จำหน่าย เช่น การปลูกผัก การเลี้ยงไก่ การเลี้ยงปลา (ค่าเฉลี่ย 4.69) รองลงมาคือ ประกอบอาชีพเสริมเพิ่มรายได้ในแก่งครอบครัว เช่น การรวมกลุ่มแปรรูปผลผลิตทางการเกษตรเพื่อจำหน่าย (ค่าเฉลี่ย 4.58) แปรรูปผลผลิตทางการเกษตรไว้บริโภค เช่น การแปรรูปปลา การแปรรูปข้าว การแปรรูปหน่อไม้ และผลผลิตอื่นๆ ในชุมชน (ค่าเฉลี่ย 4.45) และจัดบัญชีครัวเรือน รายรับ – จ่าย การวางแผนการใช้จ่ายเงิน การลดหนี้และออมเงินในครัวเรือน (ค่าเฉลี่ย 4.33)

ซึ่งเมื่อนำมาพิจารณาการทดสอบค่าเฉลี่ยในประเด็นต่างๆ ก่อนเข้าร่วมโครงการและหลังเข้าร่วมโครงการกลุ่มตัวอย่างมีการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การพึ่งพาตนเอง ด้านเศรษฐกิจ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

4.3 ด้านทรัพยากรธรรมชาติ ผลการศึกษาการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การพึ่งพาตนเอง ด้านทรัพยากรธรรมชาติ ของกลุ่มตัวอย่างมีรายละเอียด ดังตารางที่ 4.8

ตารางที่ 4.8 การดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การพึ่งพาตนเอง
ด้านทรัพยากรธรรมชาติ

n = 305

ประเด็น	ก่อนเข้าร่วมโครงการ		หลังเข้าร่วมโครงการ		Sig.
	ค่าเฉลี่ย, ส่วน เบี่ยงเบน มาตรฐาน	ความหมาย	ค่าเฉลี่ย, ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน	ความหมาย	
ด้านทรัพยากรธรรมชาติ	2.70 (1.034)	ปานกลาง	4.63 (.933)	มากที่สุด	
1. ใช้วัสดุธรรมชาติมาใช้เพื่อลด ต้นทุนการผลิต	2.62 (.507)	ปานกลาง	4.67 (.492)	มากที่สุด	.000
2. มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ ทรัพยากรธรรมชาติ	2.55 (.530)	ปานกลาง	4.70 (.498)	มากที่สุด	.000
3. มีการใช้ทรัพยากรอย่างประหยัด และคุ้มค่า	2.72 (.537)	ปานกลาง	4.54 (.519)	มากที่สุด	.000

จากตารางที่ 4.8 การดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การพึ่งพาตนเอง
ด้านทรัพยากรธรรมชาติ พบว่า

ก่อนเข้าร่วมโครงการกลุ่มตัวอย่างมีการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
สู่การพึ่งพาตนเองด้านทรัพยากรธรรมชาติ ในภาพรวมระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 2.70) และเมื่อ
พิจารณาตามประเด็นต่างๆ พบว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
สู่การพึ่งพาตนเองด้านทรัพยากรธรรมชาติ ในระดับปานกลางในประเด็นการใช้ทรัพยากรอย่าง
ประหยัดและคุ้มค่า เช่น นำเศษอาหารกลับมาใช้ให้เกิดประโยชน์ โดยการทำปุ๋ยหมัก หรือการทำบ่อ
แก๊สชีวภาพใช้เป็นแก๊สหุงต้มในครัวเรือน (ค่าเฉลี่ย 2.72) รองลงมาคือ การใช้วัสดุธรรมชาติมาใช้เพื่อ
ลดต้นทุนการผลิต เช่น ใช้ใบไม้แห้ง หรือฟางข้าว หรือเศษหญ้ามาทำปุ๋ยหมัก หรือคลุมโคลนต้นไม้เพิ่ม
ความชุ่มชื้นให้ดิน (ค่าเฉลี่ย 2.62) และมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ เช่น ไม่เผาตอซัง
การบำรุงดินด้วยการปลูกพืชสดพืช และการปลูกพืชหมุนเวียน (ค่าเฉลี่ย 2.55)

หลังเข้าร่วมโครงการกลุ่มตัวอย่างมีการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
สู่การพึ่งพาตนเองด้านทรัพยากรธรรมชาติ ในภาพรวมระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 4.63) และเมื่อพิจารณา

ตามประเด็นต่างๆ พบว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การพึ่งพาตนเองด้านทรัพยากรธรรมชาติ ในระดับมากที่สุดประเด็นการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ เช่น ไม่เผาตอซัง การบำรุงดินด้วยการปลูกปุ๋ยสดพืช และการปลูกพืชหมุนเวียน (ค่าเฉลี่ย 4.70) รองลงมาคือการใช้วัสดุธรรมชาติมาใช้เพื่อลดต้นทุนการผลิต เช่น ใช้ใบไม้แห้ง หรือฟางข้าว หรือเศษหญ้ามาทำปุ๋ยหมัก หรือคลุมโคนต้นไม้เพิ่มความชุ่มชื้นให้ดิน (ค่าเฉลี่ย 4.67) และการใช้ทรัพยากรอย่างประหยัดและคุ้มค่า เช่น นำเศษอาหารกลับมาใช้ให้เกิดประโยชน์ โดยการทำปุ๋ยหมัก หรือการทำบ่อแก๊สชีวภาพใช้เป็นแก๊สหุงต้มในครัวเรือน (ค่าเฉลี่ย 4.54)

ซึ่งเมื่อนำมาพิจารณาการทดสอบค่าเฉลี่ยในประเด็นต่างๆ ก่อนเข้าร่วมโครงการและหลังเข้าร่วมโครงการกลุ่มตัวอย่างมีการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การพึ่งพาตนเองด้านทรัพยากรธรรมชาติ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

4.4 ด้านจิตใจ ผลการศึกษาการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสู่การพึ่งพาตนเอง ด้านจิตใจของกลุ่มตัวอย่าง มีรายละเอียด ดังตารางที่ 4.9

ตารางที่ 4.9 การดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การพึ่งพาตนเอง ด้านจิตใจ

n = 305

ประเด็น	ก่อนเข้าร่วมโครงการ		หลังเข้าร่วมโครงการ		Sig.
	ค่าเฉลี่ย, ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน	ความหมาย	ค่าเฉลี่ย, ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน	ความหมาย	
ด้านจิตใจ	3.24	มาก	4.72	มากที่สุด	
	(.994)		(.773)		
1. สามารถปรับตัวต่อผลกระทบที่ เกิดจากการเปลี่ยนแปลงทางสังคม เศรษฐกิจ และวัฒนธรรม	2.38	น้อย	4.55	มากที่สุด	.000
	(.538)		(.549)		
2. การให้ความช่วยเหลือแก่ผู้ตก ในครอบครัวเพื่อนบ้าน และชุมชน	3.73	มาก	4.71	มากที่สุด	.000
	(.575)		(.480)		
3 ร่วมกิจกรรมการบำเพ็ญ ประโยชน์ของชุมชนส่วนรวม	3.63	มาก	4.91	มากที่สุด	.000
	(.497)		(.285)		

จากตารางที่ 4.9 การดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การพึ่งพาตนเอง ด้านจิตใจ พบว่า

ก่อนเข้าร่วมโครงการกลุ่มตัวอย่างมีการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสู่การพึ่งพาตนเอง ด้านจิตใจในภาพรวมระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.24) และเมื่อพิจารณาตามประเด็นต่างๆ พบว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การพึ่งพาตนเองด้านจิตใจ ในระดับมาก ประเด็นการให้ความช่วยเหลือเกื้อกูลกันในครอบครัว และเพื่อนบ้านในชุมชน (ค่าเฉลี่ย 3.73) รองลงมาคือร่วมกิจกรรมการบำเพ็ญประโยชน์ของชุมชนส่วนรวม (ค่าเฉลี่ย 3.63) และสามารถปรับตัวต่อผลกระทบที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงทางสังคม เศรษฐกิจ และวัฒนธรรม (ค่าเฉลี่ย 2.38)

หลังเข้าร่วมโครงการกลุ่มตัวอย่างมีการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสู่การพึ่งพาตนเอง ด้านจิตใจ ในภาพรวมระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 4.72) และเมื่อพิจารณาตามประเด็นต่างๆ พบว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การพึ่งพาตนเองด้านจิตใจ ในระดับมากที่สุดประเด็นร่วมกิจกรรมการบำเพ็ญประโยชน์ของชุมชนส่วนรวม (ค่าเฉลี่ย 4.91) รองลงมาคือ การให้ความช่วยเหลือเกื้อกูลกันในครอบครัว และเพื่อนบ้านในชุมชน (ค่าเฉลี่ย 4.71) และสามารถปรับตัวต่อผลกระทบที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงทางสังคม เศรษฐกิจ และวัฒนธรรม (ค่าเฉลี่ย 4.55)

ซึ่งเมื่อนำมาทดสอบค่าเฉลี่ยในประเด็นต่างๆ ก่อนเข้าร่วมโครงการและหลังเข้าร่วมโครงการกลุ่มตัวอย่างมีการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การพึ่งพาตนเอง ด้านจิตใจ พบว่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

4.5 ด้านสังคม ผลการศึกษาการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การพึ่งพาตนเอง ด้านสังคมของกลุ่มตัวอย่างมีรายละเอียด ดังตารางที่ 4.10

ตารางที่ 4.10 การดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การพึ่งพาตนเอง ด้านสังคม

n = 305

ประเด็น	ก่อนเข้าร่วมโครงการ		หลังเข้าร่วมโครงการ		Sig.
	ค่าเฉลี่ย, ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน	ความหมาย	ค่าเฉลี่ย, ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน	ความหมาย	
ด้านสังคม	3.39 (1.124)	มาก	4.72 (.881)	มากที่สุด	
1. แบ่งปันปัจจัยในการผลิตพืช	4.55 (.554)	มากที่สุด	4.97 (.160)	มากที่สุด	.000
2 การรวมกลุ่มเพื่อแลกเปลี่ยน ข้อมูลข่าวสารและองค์ความรู้ใหม่ๆ กับเพื่อนบ้านอยู่เสมอ	2.65 (.794)	ปานกลาง	4.56 (.626)	มากที่สุด	.000
3 จัดตั้งกองทุนเพื่อเป็นสวัสดิการ ช่วยเหลือซึ่งกันและกันในชุมชน	2.97 (.673)	ปานกลาง	4.65 (.529)	มากที่สุด	.000

จากตารางที่ 4.10 การดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสู่การพึ่งพาตนเอง ด้านสังคม พบว่า

ก่อนเข้าร่วมโครงการกลุ่มตัวอย่างมีการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสู่การพึ่งพาตนเอง ด้านสังคมในภาพรวมระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.39) และเมื่อพิจารณาตามประเด็นต่างๆ พบว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การพึ่งพาตนเอง ด้านสังคม ในระดับมากที่สุดประเด็นการแบ่งปันปัจจัยในการผลิตพืช เช่น พันธุ์พืช ปุ๋ย และอื่นๆ กับเพื่อนบ้าน (ค่าเฉลี่ย 3.39) รองลงมาคือ จัดตั้งกองทุนเพื่อเป็นสวัสดิการช่วยเหลือซึ่งกันและกันในชุมชน (ค่าเฉลี่ย 2.97) และการรวมกลุ่มเพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารและองค์ความรู้ใหม่ๆ กับเพื่อนบ้านอยู่เสมอ (ค่าเฉลี่ย 2.65)

หลังเข้าร่วมโครงการกลุ่มตัวอย่างมีการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสู่การพึ่งพาตนเอง ด้านสังคม ในภาพรวมระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 4.72) และเมื่อพิจารณาตามประเด็นต่างๆ พบว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การพึ่งพาตนเอง ด้านสังคม ในระดับมากที่สุดประเด็นการแบ่งปันปัจจัยในการผลิตพืช เช่น พันธุ์พืช ปุ๋ย และอื่นๆ

กับเพื่อนบ้าน (ค่าเฉลี่ย 4.97) รองลงมาคือ จัดตั้งกองทุนเพื่อเป็นสวัสดิการช่วยเหลือซึ่งกันและกันในกลุ่มชน (ค่าเฉลี่ย 4.65) และการรวมกลุ่มเพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารและองค์ความรู้ใหม่ๆ กับเพื่อนบ้านอยู่เสมอ (ค่าเฉลี่ย 4.56)

ซึ่งเมื่อนำมาทดสอบค่าเฉลี่ยในประเด็นต่างๆ ก่อนเข้าร่วม โครงการและหลังเข้าร่วม โครงการกลุ่มตัวอย่างมีการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การพึ่งพาตนเอง 5 ด้าน พบว่า มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตอนที่ 5 ปัญหา และข้อเสนอแนะการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

5.1 ประเด็นปัญหาของกลุ่มตัวอย่างในการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

กลุ่มตัวอย่างมีปัญหา และอุปสรรคเกี่ยวกับการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง การวิเคราะห์ปรากฏผลดังตารางที่ 4.11 ดังนี้

ตารางที่ 4.11 ประเด็นปัญหาของกลุ่มตัวอย่างในการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

n= 305		
ประเด็นปัญหา	จำนวน	ร้อยละ
ด้านความพอประมาณ		
1. การวางแผนการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ในครัวเรือนได้แก่ พื้นที่ ทุน และแรงงานก่อนทำการผลิตมีความยุ่งยาก	12	3.9
2. การจัดทำบัญชีครัวเรือนทำให้เสียเวลา และไม่เกิดประโยชน์	23	7.7
ด้านความมีเหตุผล		
1. การทำกิจกรรมลดต้นทุนการผลิต	9	3.0
2. การจดบันทึกรายรับ-รายจ่าย ให้มีความเหมาะสมตามความจำเป็น มีความรู้สึกรายจ่ายเยอะเกินไป และไม่ยอมทำ	39	12.8
3. การจัดทำแผนกลุ่ม หรือแผนพัฒนาชุมชน ก่อให้เกิดความขัดแย้งในชุมชน เกิดการแบ่งฝ่าย และชุมชนไม่ได้รับผลประโยชน์อย่างแท้จริง	12	3.9

ตารางที่ 4.11 (ต่อ)

ประเด็นปัญหา	จำนวน	ร้อยละ
ด้านความพอประมาณ		
1. การวางแผนการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ในครัวเรือนได้แก่ พื้นที่ ทุน และแรงงานก่อนทำการผลิตมีความยุ่งยาก	12	3.9
2. การจัดทำบัญชีครัวเรือนทำให้เสียเวลา และไม่เกิดประโยชน์	23	7.7
ด้านความมีเหตุผล		
1. การทำกิจกรรมลดต้นทุนการผลิต	9	3.0
2. การจดบันทึกรายรับ-รายจ่าย ให้มีความเหมาะสมตามความจำเป็น มีความรู้สึกรายจ่ายเยอะเกินไป และไม่อยากทำ	39	12.8
3. การจัดทำแผนกลุ่ม หรือแผนพัฒนาชุมชน ก่อให้เกิดความขัดแย้ง ในชุมชน เกิดการแบ่งฝ่าย และชุมชนไม่ได้รับผลประโยชน์อย่างแท้จริง	12	3.9
ด้านการมีภูมิคุ้มกันที่ดี		
1. การใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ที่เหมาะสมกับท้องถิ่นในการผลิต ทำให้ต้นทุนในการผลิตเพิ่มขึ้น และได้ผลเท่าที่ควร	22	7.2
2. การใช้ทรัพยากรในการผลิตทางการเกษตรที่หลากหลาย ทำให้ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม	12	3.9
3. ไม่มีความจำเป็นต้องออมทรัพย์ หรือลงทุน เนื่องจากต้องนำมาใช้ อยู่แล้ว	14	4.6
ด้านความรู้		
1. ไม่มีเวลาในการศึกษาค้นคว้า หาความรู้เพิ่มเติม	17	5.6
2. การพัฒนาความรู้ด้วยวิธีการเข้าอบรม สัมมนา หรือศึกษาดูงาน ไม่มีเวลาว่างเข้าร่วมและรู้สึกเสียเวลาไปนั่งฟัง	10	3.3
ด้านคุณธรรม	-	-

จากตารางที่ 4.11 การวิเคราะห์ปัญหาของกลุ่มตัวอย่างในการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของกลุ่มตัวอย่าง พบว่า

ด้านความพอประมาณ พบว่า กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 7.7 มีประเด็นปัญหาการจัดทำบัญชีครัวเรือนทำให้เสียเวลา และไม่เกิดประโยชน์ รองลงมาร้อยละ 3.9 ปัญหาการวางแผนการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ในครัวเรือนได้แก่ พื้นที่ ทุน และแรงงานก่อนทำการผลิตมีความยุ่งยาก

ด้านความมีเหตุผล พบว่า กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 12.8 มีประเด็นปัญหาการจดบันทึกรายรับ-รายจ่าย ให้มีความเหมาะสมตามความเป็นจริง มีความรู้สึกรายจ่ายเยอะเกินไป และไม่อยากทำ รองลงมาร้อยละ 3.9 คือ การจัดทำแผนกลุ่ม หรือแผนพัฒนาชุมชน ก่อให้เกิดความขัดแย้งในชุมชน เกิดการแบ่งฝ่าย และร้อยละ 3.0 ชุมชนไม่ได้รับผลประโยชน์อย่างแท้จริง และการทำกิจกรรมลดต้นทุนการผลิต เช่น การเก็บเมล็ดพันธุ์ไว้ใช้เอง การทำสารชีวภัณฑ์ใช้เอง ทำให้เสียเวลาและไม่คุ้มค่ากับการลงทุนแท้จริง

ด้านการมีภูมิคุ้มกันที่ดี พบว่า กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 7.2 มีประเด็นปัญหาการใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ที่เหมาะสมกับท้องถิ่นในการผลิต ทำให้ต้นทุนในการผลิตเพิ่มขึ้น และไม่ได้ผลเท่าที่ควร เช่น การใช้สารชีวภัณฑ์ การตรวจวิเคราะห์ดิน ส่วนที่พบปัญหา รองลงมาร้อยละ 4.6 คือ ไม่มีความจำเป็นต้องออมทรัพย์ หรือลงทุน เนื่องจากต้องนำมาใช้อยู่แล้ว และร้อยละ 3.9 การใช้ทรัพยากรในการผลิตทางการเกษตรที่หลากหลาย ทำให้ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม เช่น การปลูกพืชหลายชนิดทำให้เกิดโรคและแมลง

ด้านความรู้ พบว่า กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 5.6 ประเด็นปัญหาการไม่มีเวลาในการศึกษาค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติม และร้อยละ 3.3 การพัฒนาความรู้ด้วยวิธีการเข้ารับการอบรม สัมมนา หรือศึกษาดูงาน ไม่มีเวลาว่างเข้าร่วมและรู้สึกเสียเวลาไปนั่งฟัง

ด้านคุณธรรม พบว่า กลุ่มตัวอย่างทั้งหมดไม่มีประเด็นปัญหา

ตารางที่ 4.12 ระดับปัญหาของกลุ่มตัวอย่างในการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของกลุ่มตัวอย่าง

n = 305			
จำนวนข้อที่เป็นปัญหา	ระดับของปัญหา	จำนวน	ร้อยละ
1 - 3	น้อยที่สุด	301	98.7
5 - 8	น้อย	4	1.3
9 - 12	ปานกลาง	-	-
13 - 16	มาก	-	-
17 - 20	มากที่สุด	-	-
ค่าต่ำสุด = 1 ค่าสูงสุด = 4 ค่าเฉลี่ย = .94 SD = .865			

จากตารางที่ 4.12 ระดับปัญหาของกลุ่มตัวอย่างในการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของกลุ่มตัวอย่าง พบว่า กลุ่มตัวอย่างเกือบทั้งหมด (ร้อยละ 98.7) มีปัญหา น้อยที่สุด โดยมีปัญหาอยู่ระหว่าง 1 - 3 ข้อ และร้อยละ 1.3 มีปัญหาในระดับน้อย โดยมีปัญหาอยู่ระหว่าง 4 - 7 คะแนน โดยกลุ่มตัวอย่างมีปัญหาในการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของกลุ่มตัวอย่าง ต่ำสุด 1 คะแนน สูงสุด 4 คะแนน ค่าเฉลี่ย .865 คะแนน

5.2 ข้อเสนอแนะของกลุ่มตัวอย่างในการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

กลุ่มตัวอย่างข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยแบ่งออกเป็น 2 หัวข้อ ประกอบด้วย ด้านการปฏิบัติตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และด้านการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ปรากฏผลดังตารางที่ 4.13

ตารางที่ 4.13 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

n = 305		
ประเด็นข้อเสนอแนะ	จำนวน	ร้อยละ
ด้านการปฏิบัติตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง		
1. การปลูกผักไว้กินเอง ปลูกทุกอย่างที่กิน กินทุกอย่างที่ปลูก และการลดการใช้สารเคมีปลูกผักอินทรีย์ ทำให้ช่วยลดรายจ่ายและยังได้บริโภคอาหารที่ปลอดภัย	217	71.1
2. ออมทรัพย์ เพื่อนำมาใช้ในเวลาจำเป็น ทำให้ไม่ต้องไปกู้หนี้ยืมสินและไม่เป็นภาระ	124	40.7
3. การจดบัญชีครัวเรือน จดบันทึกเฉพาะรายรับ – รายจ่าย อย่างง่าย เพื่อให้เราทราบถึงรายจ่ายรับที่ได้ และสามารถตัดรายจ่ายที่ไม่จำเป็น ทำให้มีเงินเหลือเก็บออม	98	32.1
4. การทำปุ๋ยหมัก ปุ๋ยพืชสดใช้เอง ช่วยลดต้นทุนในการผลิต ทำให้มีกำไรมากขึ้น	202	66.2

ตารางที่ 4.13 (ต่อ)

ประเด็นข้อเสนอแนะ	จำนวน	ร้อยละ
ด้านการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง		
1. การให้ความช่วยเหลือและแบ่งปันเพื่อนบ้านที่เดือดร้อน	175	57.3
2. ปฏิบัติตามกฎระเบียบของหมู่บ้าน และช่วยการเป็นหูเป็นตาในการดูแลลูกหลาน เยาวชนในชุมชนให้ห่างไกลยาเสพติด หรืออบายมุขต่างๆ	98	32.1
3. ไม่เห็นประโยชน์ส่วนตนมากกว่าส่วนรวม	104	34.1
4. อนุรักษ์วัฒนธรรม ภูมิปัญญา และสืบสานประเพณีท้องถิ่นให้คงอยู่สู่รุ่นลูก รุ่นหลานต่อไป	122	40.0

จากตารางที่ 4.12 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง พบว่า

ด้านการปฏิบัติตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง กลุ่มตัวอย่าง ร้อยละ 71.1 เสนอแนะให้มีการปลูกผักไว้กินเอง ปลูกทุกอย่างที่กิน กินทุกอย่างที่ปลูก และการลดการใช้สารเคมี ปลูกผักอินทรีย์ ทำให้ช่วยลดรายจ่ายและยังได้บริโภคอาหารที่ปลอดภัย รองลงมา ร้อยละ 66.2 คือ การทำปุ๋ยหมัก ปุ๋ยพืชสดใช้เอง ช่วยลดต้นทุนในการผลิต ทำให้มีกำไรมากขึ้น ร้อยละ 40.7 พบว่าการออมทรัพย์เพื่อนำมาใช้ในเวลาที่จำเป็นทำให้ไม่ต้องไปกู้หนี้และไม่เป็นภาระ และการจดบัญชีครัวเรือน และร้อยละ 32.1 การจดบันทึกเฉพาะรายรับ – รายจ่าย อย่างง่ายเพื่อให้เราทราบถึงรายจ่ายรับที่ได้ และสามารถตัดรายจ่ายที่ไม่จำเป็น ทำให้มีเงินเหลือเก็บออม

ด้านการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง กลุ่มตัวอย่าง ร้อยละ 57.3 เสนอแนะการให้ความช่วยเหลือและแบ่งปันเพื่อนบ้านที่เดือดร้อน หรือการร่วมงานบุญ เช่น งานศพ ผู้นำชุมชนขอความร่วมมือให้นำข้าวสารครัวเรือนละ 1 กก. และน้ำอ้อยคั้น หรือน้ำดื่ม ครัวเรือนละ 1 - 2 ขวด เป็นต้น รองลงมา ร้อยละ 40.0 คือ อนุรักษ์วัฒนธรรม ภูมิปัญญา และสืบสานประเพณีท้องถิ่นให้คงอยู่สู่รุ่นลูก รุ่นหลานต่อไป ร้อยละ 34.1 ไม่เห็นประโยชน์ส่วนตนมากกว่าส่วนรวม และปฏิบัติตามกฎระเบียบของหมู่บ้าน และร้อยละ 32.1ช่วยการเป็นหูเป็นตาในการดูแลลูกหลาน เยาวชนในชุมชนให้ห่างไกลยาเสพติด หรืออบายมุขต่างๆ